

BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN

Capital Economics heeft in opdracht van de *Partij voor de Vrijheid* een onderzoek uitgevoerd naar en een rapport opgesteld over de waarschijnlijke economische gevolgen van het verlaten van de Europese Unie door Nederland, 'NExit'.

Binnen de Europese Unie zal Nederland economische groeipercentages realiseren die niet alleen lager zijn dan die op elk continent van de wereld gewoon zijn, maar ook lager dan in de afgelopen decennia in eigen land gerealiseerd. Maar buiten de Europese Unie zou de Nederlandse overheid:

- de kosten van het zakendoen in Nederland met minimaal € 20 miljard per jaar kunnen verlagen (in 2035), door regelgeving opnieuw te nationaliseren voor onderdelen die momenteel onder de bevoegdheid van de Brusselse instellingen vallen
- de overheidsfinanciën kunnen verbeteren door niet meer mee te doen aan de bestedingsprogramma's van de Europese Unie, waardoor in 2035 in totaal € 240 miljard cumulatief wordt toegevoegd aan het bruto binnenlands product
- de overheidsuitgaven met minimaal € 7,5 miljard per jaar kunnen verlagen (in 2035) door het immigratiebeleid te herzien, zodat dit zich veel meer richt op het toelaten van alleen die mensen die een economische bijdrage kunnen leveren
- de uitvoer naar niet-Europese markten sneller kunnen doen groeien door relaties aan te gaan en te handelen met opkomende economieën die een hoge mate van groei laten zien, zonder gebonden te zijn aan een gemeenschappelijk handelsbeleid
- cycli in de macro-economie efficiënter kunnen sturen door de vrijheid te hebben om een monetair en begrotingsbeleid vast te stellen, dat aansluit op de Nederlandse nationale omstandigheden en niet op die van de gehele eurozone. Een op Nederland gericht beleid kan bijdragen aan de aanpak van de huidige economische crisis en kan ertoe leiden dat dit de economie in 2035 € 309 miljard extra nationaal inkomen oplevert

Aan het verlaten van de Europese Unie zijn economische kosten verbonden, met name met betrekking tot het vervangen van de gemeenschappelijke munt door een nationale munt. Deze kosten zijn echter bescheiden en beheersbaar. Bovendien is de angst dat de invoering van een nieuwe gulden zal leiden tot een structurele herwaardering van de Nederlandse munt ten opzichte van de euro (en andere valuta), naar onze mening, ongegrond. Wij hebben weinig aanwijzingen gevonden die erop duiden dat, na een aanvankelijke en tijdelijke volatiliteit, de nieuwe gulden noemenswaardig in waarde zal toe- of afnemen. Als zodanig vormt de NExit geen bedreiging voor de stabiliteit van het bankwezen, of voor de positie van de Nederlandse overheidsschuld of pensioenen.

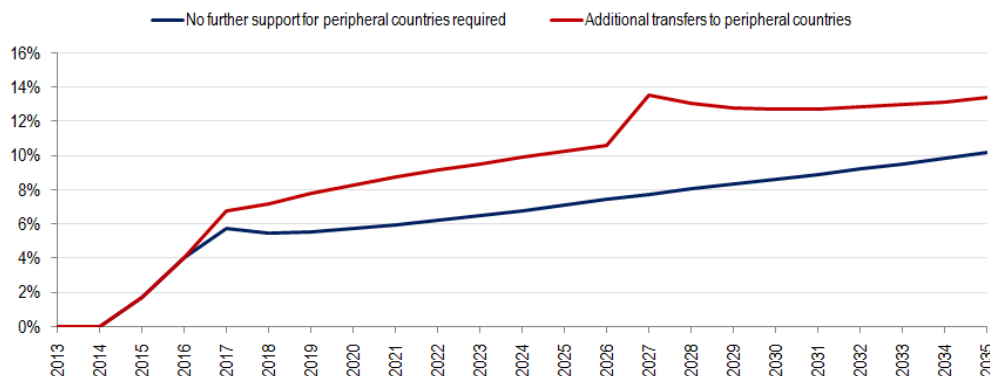
Over het algemeen wijzen de verschillende onderdelen van de analyse erop dat NExit op de lange termijn voordelen biedt voor de Nederlandse economie en, meer dan waarschijnlijk, op de korte termijn zal bijdragen aan het verlichten van de huidige Nederlandse economische kwalen.

Voor een NExit waarvan wordt aangenomen dat deze op 1 januari 2015 wordt aangekondigd, zal een met Zwitserland vergelijkbare relatie tussen Nederland en de Europese Unie er voor zorgen dat het Nederlands bruto binnenlands product in 2035 tussen de 10 en 13 procent hoger ligt dan het geval zou zijn als Nederland lid zou blijven van het door Brussel geleide blok. (Zie hieronder). In die periode van 21 jaar zal het voordeel van NExit voor het Nederlands nationaal inkomen geaccumuleerd in totaal tussen de € 1.100 en € 1.500 miljard bedragen (in huidige prijzen). (Zie hieronder). Dit komt overeen met een bedrag tussen de € 7.100 en € 9.800 per huishouden per jaar. Maar zelfs als Nederland er niet in slaagt een status overeen te komen die vergelijkbaar is met die van Zwitserland, zou de economie buiten de unie beter af zijn dan erin. Hoewel een onderzoek van deze aard bepaalde foutmarges met zich meebrengt, hebben we onze andere belangrijke aannames onderworpen aan een stress-test en zijn we tot de slotsom gekomen dat onze algemene conclusies uitermate robuust zijn.

Het verlaten van de unie brengt natuurlijk risico's met zich mee en deze moeten worden erkend en aangepakt door iedereen die NExit overweegt. Maar er kleven ook aanzienlijke risico's aan het blijven in een unie met een fundamenteel gebrekkige munteenheid en er bestaat de dreiging dat betalingen aan perifere landen die gebukt gaan onder schulden uit de hand lopen. Uit onze analyse blijkt wat dit betreft dat Nederland beter af zou zijn wanneer het haar lot in eigen handen neemt, in plaats van bij 'de duivel die je kent' te blijven.

Impact van 'NExit' op de nationale economische prestaties ten opzichte van wat er zou gebeuren als Nederland in de Europese Unie zou blijven (positieve waarden geven 'NExit' aan als verbetering ten opzichte van een voortgezet lidmaatschap)

Bron: Capital Economics. Zie hoofdstuk 14 en 15 voor nadere details van de berekeningen. Opmerkingen: (i) De maatstaf voor de nationale economische prestaties is het jaarlijks reëel bruto binnenlands product. (ii) Hierbij wordt ervan uitgegaan dat NExit plaatsvindt op 1 januari 2015 en dat er een onderhandelde met Zwitserland vergelijkbare handelsovereenkomst bestaat tussen Nederland en de Europese Unie. (iii) Twee lijnen geven de twee mogelijke gevolgen aan voor de Nederlandse economie van het binnen de unie blijven, afhankelijk van de omvang van toekomstige reddingsoperaties voor de met schulden belaste en noodlijdende leden van de eurozone.

Cumulatieve impact van afzonderlijke elementen van 'NExit' op het bruto binnenlands product in 2035, € miljard (prijzen van 2013)

	'EFTA + bilaterals' with 'No further periphery support'	'EFTA + bilaterals' with 'Periphery supported fully'
Transition and ongoing currency transaction costs	-52	-52
Public finances	240	240
Macroeconomic policies	309	309
Immigration	163	163
Regulation	326	326
Trade	66	66
Inward investment	69	69
Bailouts of peripheral and other distressed euro-zone economies	-	426
Total	1,121	1,547

Bron: Capital Economics. Zie hoofdstuk 14 en 15 voor nadere details van de scenario's en berekeningen.

1 INLEIDING EN SAMENVATTING

Capital Economics heeft in opdracht van de *Partij voor de Vrijheid* een onderzoek uitgevoerd naar en een rapport opgesteld over de waarschijnlijke economische gevolgen van het verlaten van de Europese Unie door Nederland, 'NExit'.

1.1 De economische motieven voor NExit

Elke beslissing om de Europese Unie te verlaten is bovenal een sociale, culturele en politieke beslissing. Deze moet gebaseerd zijn op zaken als nationale soevereiniteit, burgerschap en zelfbeslissingsrecht. Er zijn echter ook goede redenen om aan te nemen dat een land dat is bevrijd van de Brusselse bureaucratie en in staat is om voor zichzelf beslissingen te nemen in plaats van een opgelegd uniform beleid te volgen, daar ook economisch van zal profiteren.

Ten eerste zal het verlaten van de Europese Unie voor iedere lidstaat ongetwijfeld een belangrijke stap zijn. Maar elke beslissing die wordt genomen (of, meer waarschijnlijk, niet wordt genomen) om binnen de unie te blijven, is niet minder belangrijk en zal in de toekomst ook leiden tot veranderingen. Het Europa van morgen zal niet het Europa zijn van vandaag, ongeacht of Nederland deel blijft uitmaken van de unie.

Vooruitkijkend, zal het lidmaatschap van de Europese Unie voor Nederland ook geen economisch wondermiddel zijn, zelfs als er geen verdere crises meer plaatsvinden in de perifere landen van de eurozone (wat wij onwaarschijnlijk achten). Op korte termijn zal de economie een van de achterblijvers zijn in Noord-Europa wat betreft herstel van de recessie die volgde op de kredietcrisis van 2008/9. Daarna zullen de groeicijfers niet alleen veel lager zijn dan die van Azië, Afrika en Amerika, maar ook veel lager dan die van de belangrijkste Europese concurrenten, inclusief de landen buiten de eurozone en de Europese Unie. Bovendien, zelfs nadat de huidige problemen ver achter ons liggen, zal de hoogte van de economische groei van Nederland onder de historische gemiddelden liggen. De exacte cijfers in onze eigen prognoses zijn pessimistischer dan die van sommige andere deskundigen. Maar alle prognoses schetsen een vergelijkbaar beeld.

Bovendien kan deze allerminst rooskleurige prognose nog aanzienlijk slechter uitpakken. Hoewel de crisis in de eurozone lijkt te zijn bezworen, zijn de onderliggende structurele problemen van de muntunie niet verdwenen. Om de economische kosten van pijnlijke interne devaluaties te vermijden, zijn ofwel verdere substantiële financiële reddingsoperaties van met schulden

belaste perifere landen vereist of moet de eurozone uiteenvallen, of beide. (Zie Hoofdstuk 2: Vooruitzichten binnen de Europese Unie.)

Ten tweede zal de Nederlandse overheid zich door NExit kunnen bevrijden van haar verplichtingen om programma's en beleid van de Europese Unie mede te financieren en in plaats daarvan het geld kunnen gebruiken om binnenlands beleid te financieren, belastingen te verlagen, de overheidsschuld te verminderen of een combinatie van deze drie.

Het verlagen of stopzetten van rechtstreekse betalingen aan Brussel zal de Nederlandse overheidsfinanciën tot wel € 2,9 miljard kunnen besparen in 2017, oplopend tot € 4,7 miljard op jaarbasis in 2035 (in huidige prijzen), afhankelijk van welke regelingen zijn afgesproken voor de betrekkingen na NExit. Verdere besparingen kunnen ook worden gerealiseerd door het herzien en verlagen van de overheidsuitgaven (zoals die in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid), die momenteel in Nederland worden uitgevoerd onder auspiciën van de Europese Unie, maar die in wezen worden betaald door de Nederlandse belastingbetaler, wat neerkomt op 0,35 procent van het nationaal inkomen. (Zie Hoofdstuk 3: Overheidsfinanciën.)

Ten derde vormt de zware door Brussel gedicteerde regelgeving voor het Nederlandse bedrijfsleven een aanzienlijke kostenpost van het lidmaatschap van de Europese Unie. Na NExit zou Nederland zich kunnen bevrijden van een groot deel van deze last en gebruik kunnen maken van een meer gerichte en minder belastende regelgeving - hoewel een voortgezet lidmaatschap van de interne markt, indien gewenst, afhankelijk zal zijn van het naleven van bepaalde gerelateerde wetgeving op gebieden zoals product-standaarden en mededingingsbeleid.

Het kwantificeren van de potentiële winst is niet eenvoudig; de meeste empirische analyses van de kosten van deze regelgeving richten zich op een brede schatting van de bruto kosten en laten potentiële voordelen buiten beschouwing. Maar een grondige studie in het Verenigd Koninkrijk heeft aangetoond dat de nationale wetgeving bijna 2 ½ keer efficiënter is dan die van de Europese Unie en er is geen reden om aan te nemen dat dit voor Nederland anders zal zijn. (Zie Hoofdstuk 4: Regelgeving.)

Ten vierde zal NExit Nederland de mogelijkheid bieden haar eigen beslissingen te nemen met betrekking tot de passende omvang en aard van immigratie en het toegangsbeleid beter af te stemmen op haar economische belangen.

De Europese Unie heeft invloed op de manier waarop de Nederlandse overheid immigratiebeleid ontwikkelt en implementeert, niet alleen voor de burgers van andere lidstaten, maar ook voor die van buiten de unie.

Het simpele stopzetten van 'niet-westerse' immigratie in het kader van gezinshereniging en asiel (verplicht volgens de richtlijnen van de unie m.b.t. gezinshereniging en kwalificatie) zou de Nederlandse belastingbetalers bijvoorbeeld direct € 4,0 miljard besparen voor elke jaarlijkse uitgesloten immigratiegolf (in huidige prijzen) als gevolg van minder kosten voor pensioenen, onderwijs, sociale zekerheid en gezondheidszorg gedurende hun leven en dit zal stijgen met de ontwikkelingen op het gebied van migratie. Hierbij is zelfs de belasting ingecalculeerd die door die migranten zou worden betaald. (Zie Hoofdstuk 5: Immigratie.)

Ten vijfde is de wereldwijde economische orde aanzienlijk en onherroepelijk veranderd. De toekomstige groei zal voornamelijk komen uit de opkomende markten van Azië, Zuid-Amerika en, uiteindelijk, Afrika. De uitdaging voor Nederland en voor andere Europese economieën, is het herpositioneren van de handelsrelaties om hier ten volle van te kunnen profiteren.

De Europese Unie als geheel heeft een slechte staat van dienst op dit gebied. Buiten de unie heeft de Nederlandse overheid de mogelijkheid om optimaal te profiteren van het internationale ondernemerschap van hun land en van de buitenlandse groei die op dit moment aan veel Europeanen voorbij gaat.

Natuurlijk zal de rest van de unie een belangrijke handelspartner blijven voor Nederland; meer dan 70 procent van de Nederlandse export is bestemd voor andere lidstaten. Het zou daarom onverstandig zijn om de handelsrelaties van Nederlandse bedrijven binnen de Europese markten te schaden. Maar bij NExit zou dit niet gebeuren. Gezien het niveau van de onderlinge afhankelijkheid op het gebied van handel tussen Nederland en andere, vooral noordelijke, lidstaten en met name de rol van de Rotterdamse haven en de luchthaven Amsterdam Schiphol als handelsknooppunten, is het voor bijvoorbeeld Duitsland net zo belangrijk de goede handelsbetrekkingen met Nederland te handhaven als omgekeerd.

Het is heel goed mogelijk (zelfs waarschijnlijk) dat Nederland een met Zwitserland of Noorwegen vergelijkbare overeenkomst met de Europese Unie kan afsluiten, waarbij de voordelen van de interne markt behouden blijven, maar Nederland vrij is naar eigen goeddunken met landen daarbuiten te onderhandelen. Op deze wijze wordt het beste uit twee werelden gecombineerd. Maar zelfs als dit niet mogelijk is en om welke onbenullige reden dan ook Nederland zonder overeenkomst de Europese Unie zal verlaten en de volle Europese externe tarieven moet gaan betalen, geven onze berekeningen aan dat de impact op de handel niet zo groot zal zijn en na verloop van tijd nog steeds economisch voordeel zal opleveren. (Zie Hoofdstuk 6: Mondialisering.)

En ten zesde kunnen de Nederlandse overheid en de Nederlandse centrale bank, buiten de Europese Unie, weer controle krijgen over het monetaire,

financiële en begrotingsbeleid en de rente, belastingen en de overheidsuitgaven vaststellen, zodat de specifieke behoeften van de haperende nationale economie kunnen worden aangepakt. Dit zal op korte termijn voordelen bieden tijdens de huidige economische crisis en op langere termijn van waarde zijn wanneer beleid wordt ontwikkeld op basis van de Nederlandse conjunctuur en niet de Duitse.

De jaren sinds de invoering van de euro waren teleurstellend voor de Nederlandse economie. De consumptie is gedaald, huishoudens hebben hoge schulden en hoewel er tekenen zijn van een bescheiden herstel, verloopt dit herstel uiterst traag, zelfs in vergelijking met de schildpadachtige prestaties van andere lidstaten.

Dat is ook niet zo verbazend. De Nederlandse ziekte wordt behandeld met een geneesmiddel voor een Duitse patiënt. Er zijn echter significante verschillen tussen de twee economieën. De grootste uitdaging voor de overheid is om de Nederlandse consument aan te moedigen om meer te gaan uitgeven. De consumptie van Nederlandse huishoudens was al zwak in het vorige decennium en is sinds het begin van de financiële crisis in 2008 ingestort. In Duitsland is dat niet gebeurd. Dus in tegenstelling tot Duitsland (of wat de Duitse overheid tenminste gelooft dat het beste voor Duitsland is), zou Nederland profiteren van een minder streng monetair beleid (misschien een lagere basisrente, enige kwantitatieve verruiming, iets minder strenge eisen m.b.t. de balans van banken, of een combinatie van een aantal of alle daarvan) zolang bezuinigingsmaatregelen de binnenlandse vraag verzwakken juist op het moment dat Nederlandse bedrijven en consumenten geld moeten uitgeven. Bij een NExit en de resulterende vrijheid op het gebied van macro-economisch beleid kunnen deze kwesties beter worden aangepakt. (Zie Hoofdstuk 7: Macro-economisch beleid.)

1.2 Risico's en zorgen

Het ontrafelen van 61 jaar Nederlands lidmaatschap van de Europese Unie en de voorgangers daarvan (de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, de Europese Economische Gemeenschap en de Europese Gemeenschap) zal geen eenvoudige taak zijn. Het vormt gerechtvaardigde redenen van zorg en brengt haar eigen bijbehorende risico's met zich mee. Maar veel van de zorgen met betrekking tot NExit kunnen worden aangepakt, terwijl de risico's maar al te gemakkelijk kunnen worden overschat.

Ten eerste is een soepele NExit juridisch, politiek en praktisch haalbaar, hoewel de overgang zelf kosten met zich mee zal brengen, vooral voor het vervangen van de euro. (Zie Hoofdstuk 8: Overgang.)

Ten tweede zal de invoering van een nationale munt het mogelijk maken dat de internationale valutamarkten de nieuwe gulden herwaarderen ten opzichte van de euro, met alle mogelijke gevolgen (zowel positief als negatief) voor de macro-economie.

In eerste instantie kunnen beleggers en valuta-speculanten Nederland zien als een veilige haven die vrij is van de systemische gevaren van een met schulden overladen en onevenwichtige eurozone, wat zou kunnen leiden tot een waardevermeerdering van de nieuwe munteenheid. Of ze zouden de NExit kunnen zien als een riskante onderneming in gevaarlijke onbekende wateren en de munteenheid devalueren. Het is eenvoudig onmogelijk om vooraf in te schatten hoe de markten zullen reageren in de periode onmiddellijk na de bekendmaking van de NExit, maar eerdere voorbeelden van landen die een muntunie verlaten, wijzen erop dat de periode van volatiliteit van korte duur is (doorgaans rond de zes maanden).

Maar er zijn weinig aanwijzingen dat er - na de aanvankelijke periode van onvoorspelbaarheid - op de middellange termijn een significante herwaardering ten opzichte van de euro nodig zal zijn. Nederland is geen Griekenland of Duitsland, dus hoeven we niet te verwachten dat de nieuwe gulden een *drachme* of *Duitse mark* zal zijn. Nederland deelt een aantal economische kenmerken met Duitsland - met name het handelsoverschot - en met de perifere landen met een hoge schuldenlast per huishouden en een afzwakkend concurrentievermogen. Argumenten voor waardevermindering zijn net zo sterk als die voor waardevermeerdering, dus geen van beide kan worden uitgesloten. Maar over het algemeen toont onze analyse aan dat er in geen van beide gevallen waarschijnlijk een aanzienlijke structurele herwaardering van de nieuwe gulden zal plaatsvinden.

Als wij gelijk hebben en de Nederlandse economie beter af is buiten de Europese Unie, kan de nieuwe gulden op de langere termijn voorzichtig in waarde stijgen ten opzichte van de euro als gevolg van een sterkere groei en een grotere belangstelling van beleggers. (Zie Hoofdstuk 9: Munteenheid.)

Ten derde mogen wij er niet van uitgaan dat anderen, zoals de kredietbeoordelaars, het daarmee eens zullen zijn, hoewel wij ervan overtuigd zijn dat de NExit de vooruitzichten voor de Nederlandse economie zullen verbeteren. Een uittreden uit de Europese Unie kan zelfs een verdere verlaging van de Nederlandse kredietwaardigheid met zich meebrengen.

Maar voor een verlaging hoeft men zich geen grote zorgen te maken. Het zal weinig of geen invloed hebben op de rente waartegen kan worden geleend. En zelfs als dat wel zo zou zijn, wordt een groot deel van de kosten van de Nederlandse staatsschuld beschermd tegen rentestijgingen op de korte termijn, omdat de gemiddelde resterende looptijd zeven jaar is. Er kan een domino-effect volgen op de ratings en de rentetarieven in de markt voor

Nederlandse bedrijfsobligaties - maar zelfs in dit geval zal dit naar alle waarschijnlijkheid beperkt zijn. (Zie Hoofdstuk 10: Staatsschuld.)

Ten vierde bestaat er een mogelijkheid dat NExit op korte termijn instabiliteit veroorzaakt in de banksector, maar als dat gebeurt, zal het effect waarschijnlijk bescheiden en van korte duur zijn.

Deposito's bij banken worden gedekt door garanties en de centrale bank zou in een positie verkeren om op korte termijn financiële ondersteuning te verstrekken aan banken die in slecht weer zijn beland. Ondertussen kunnen onevenwichtigheden in de TARGET2-balans (het grensoverschrijdende verrekeningssysteem voor banken van de eurozone) worden opgelost wanneer *De Nederlandsche Bank* haar vorderingen converteert naar vreemde valuta die worden bewaard bij de Europese Centrale Bank. (Zie Hoofdstuk 11: Stabiliteit van het bankwezen.)

Ten vijfde beschikt Nederland over een aanzienlijk kapitaal in de vorm van pensioenfondsen. In grote lijnen kan NExit hier alleen omvangrijke invloed op hebben, wanneer er een herwaardering plaatsvindt van de munteenheid als gevolg van het vertrek uit de eurozone.

Op korte termijn zal een aanvankelijke volatiliteit van de munteenheid geen noemenswaardige invloed hebben op structuren die worden gefinancierd en gereguleerd voor een veel langere tijdsperiode. Een structurele waardeinstijging van de nieuwe gulden, die naar onze mening onwaarschijnlijk is, zou echter de dekkinggraad van pensioenfondsen verslechteren, terwijl een waardevermindering verbetering zou brengen. (Zie Hoofdstuk 12: Pensioenen.)

En ten zesde behoort Nederland tot de toplocaties in de Europese Unie voor buitenlandse investeringen, zowel voor vestiging van elders als voor binnenlandse ontwikkeling. Hoewel NExit de beslissing van sommige beleggers kan beïnvloeden, is de aantrekkelijkheid van Nederland grotendeels onafhankelijk van de Europese Unie en kan deze zelfs toenemen.

Buitenlandse investeringen spelen een belangrijke rol in de Nederlandse economie. Bedrijven kiezen Nederland voor haar locatie in Europa, de flexibele en goed opgeleide beroepsbevolking, de goede infrastructuur en de bestaande bedrijfsclusters, kenmerken die allemaal ongewijzigd blijven na NExit. Hoewel een vertrek gevolgen zal hebben voor buitenlandse bedrijven die investeren om te exporteren naar de rest van de Europese Unie, zullen deze problemen minimaal zijn als Nederland een voortgezette toegang tot de interne markt overeenkomt. Met de nodige buitenlandse handels- en investeringsovereenkomsten kan Nederland bovendien een aantrekkelijker plaats worden om te investeren en kan NExit een aanzienlijke toename van

het bruto binnenlands product teweegbrengen. (Zie Hoofdstuk 13: Buitenlandse investeringen.)

1.3 De vooruitzichten na NExit

De economische en politieke vrijheid die een vertrek uit de Europese Unie Nederlandse beleidsmakers zal brengen, met name op de langere termijn, biedt Nederland een kans om de welvaart te doen groeien in een mate die alleen in een ver verleden kon worden gerealiseerd. Een NExit kan zelfs een economie die momenteel in crisis verkeert een meer directe prikkel geven, wanneer monetaire beleidsinstrumenten kunnen worden ingezet in Amsterdam in plaats van Frankfurt. Ook kan de door Brussel opgelegde begrotingssoberheid opnieuw worden geijkt op basis van Nederlandse in plaats van Duitse behoeften.

In dit rapport maken wij een inschatting van de omvang van de verschillende potentiële voordelen (en kosten) van NExit voor de Nederlandse economie. Hoewel economie natuurlijk geenszins een exacte wetenschap is, worden dit soort voorspellingen echter gebruikt om de brede schaal en richting van effecten te laten zien. De specifieke in dit rapport vermelde ramingen dienen in deze context te worden gezien. Maar in het gehele rapport hebben wij gekozen voor een naar onze mening realistische maar voorzichtige aanpak. (Zie Hoofdstuk 14: Beoordeling van de gevolgen.)

Wanneer we de effecten van de verschillende elementen van NExit tezamen bekijken, kunnen we gerust concluderen dat een goed uitgevoerde NExit blijvend hogere groeicijfers teweeg zal brengen voor het Nederlands bruto binnenlands product dan wanneer Nederland binnen de unie zou blijven en dat deze voordelen aanzienlijk zijn.

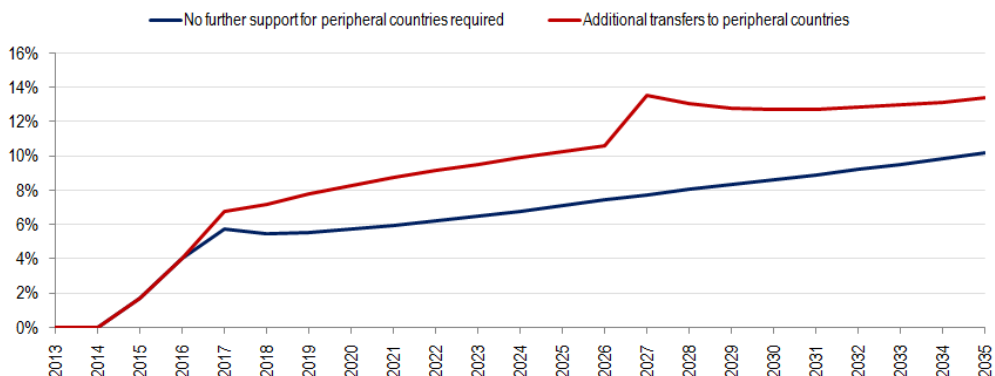
Voor een NExit waarvan wordt aangenomen dat deze op 1 januari 2015 wordt aangekondigd, zal een met Zwitserland vergelijkbare overeenkomst tussen Nederland en de Europese Unie er voor zorgen dat het Nederlands bruto binnenlands product in 2035 tussen de 10 en 13 procent hoger ligt dan het geval zou zijn als Nederland lid zou blijven van het door Brussel geleide blok. (Zie afbeelding 1.) In die periode van 21 jaar zal het voordeel van NExit voor het Nederlands nationaal inkomen in totaal tussen de € 1.100 en € 1.500 miljard bedragen (in huidige prijzen). (Zie afbeelding 2.)

Het profiel van het totale voordeel verandert na verloop van tijd. Op de korte termijn voegen de fiscale en monetaire stimuleringsmaatregelen het meest toe aan de economische groei en op de lange termijn zijn het de besparingen op de afdrachten aan de Europese Unie en de verbeteringen in het ondernemingsklimaat die het meest toevoegen. Ondertussen hebben we onze

belangrijkste aannames onderworpen aan een stress-test en zijn we tot de slotsom gekomen dat onze algemene conclusies uitermate robuust zijn.

Afbeelding 1: Impact van 'NExit' op de nationale economische prestaties ten opzichte van wat er zou gebeuren als Nederland in de Europese Unie zou blijven (positieve waarden geven 'NExit' aan als verbetering ten opzichte van een voortgezet lidmaatschap)

Bron: Capital Economics. Zie hoofdstuk 14 en 15 voor nadere details van de berekeningen. Opmerkingen: (i) De maatstaf voor de nationale economische prestaties is het jaarlijks reëel bruto binnenlands product. (ii) Hierbij wordt ervan uitgegaan dat NExit plaatsvindt op 1 januari 2015 en dat er een onderhandelde met Zwitserland vergelijkbare handelsovereenkomst bestaat tussen Nederland en de Europese Unie. (iii) Twee lijnen geven de twee mogelijke gevolgen aan voor de Nederlandse economie van het binnen de unie blijven, afhankelijk van de omvang van toekomstige reddingsoperaties voor de met schulden belaste en noodlijdende leden van de eurozone.

Afbeelding 2: Cumulatieve impact van afzonderlijke elementen van 'NExit' op het bruto binnenlands product in 2035, € miljard (prijzen van 2013)

	'EFTA + bilaterals' with 'No further periphery support'	'EFTA + bilaterals' with 'Periphery supported fully'
Transition and ongoing currency transaction costs	-52	-52
Public finances	240	240
Macroeconomic policies	309	309
Immigration	163	163
Regulation	326	326
Trade	66	66
Inward investment	69	69
Bailouts of peripheral and other distressed euro-zone economies	-	426
Total	1,121	1,547

Bron: Capital Economics. Zie hoofdstuk 14 en 15 voor nadere details van de scenario's en berekeningen.